

DIỄN ĐÀN NGHIÊN CỨU VỀ TÀI CHÍNH TIỀN TỆ

VÀNG và vấn đề quản lý

TS. NGUYỄN ĐẠI LAI

..Với tư cách là tài sản tài chính có tính thanh khoản cao, vàng luôn luôn có một quyền năng tự nó rất mạnh để thách thức các cỗ máy bơm tiền một cách thiếu căn cứ...

Từ sau khi chế độ tiền bản vị vàng sụp đổ năm 1971, hầu hết các đồng tiền khác nhau trên thế giới đều là tiền pháp định theo cơ chế vận hành NHTW của từng quốc gia. Các đồng tiền khác nhau bắt đầu một kỷ nguyên “so găng” với nhau bằng tỷ giá mà nội dung bên trong là thước đo năng suất lao động khác nhau giữa các quốc gia để tạo ra một đơn vị giá trị sử dụng như nhau. Tuy không còn giữ vai trò là tiền trực tiếp hay vật đảm bảo hàm kim lượng cho tiền giấy pháp định nữa, song vàng vẫn là loại vật chất quý, giữ vai trò dự trữ song song với ngoại tệ mạnh và cả trái phiếu Chính phủ nước khác trong kho dự trữ ngoại hối quốc gia của nhiều nước đặt tại NHTW. Vàng do đó trở thành “hầm trú ẩn” của sức mua của tiền giấy mà các Chính phủ tỏ ra gương mẫu áp dụng nhất. Trong thập niên 1990, hầu hết các quốc gia châu Âu đã mua tích trữ vàng để chuẩn bị cho Liên minh tiền tệ và Kinh tế Châu Âu mà thực chất là để phòng rủi ro “niềm tin” về đồng tiền chung EURO sẽ ra đời năm 1999. Ngoài châu Âu, dự trữ vàng với lượng đáng kể tại nhiều nước khác trên thế giới luôn được coi là một giải pháp và công cụ để bảo vệ đồng tiền của họ tránh

ràng buộc vào đồng đôla Mỹ. Vàng trang sức và vàng thỏi từ khi vàng không còn là tiền trực tiếp vẫn luôn luôn là loại hàng hoá được mua bán rộng rãi tại các thị trường có tính thanh khoản cao, và do đó vẫn là hình thức cất giữ tài sản không chỉ của quốc gia mà cả của tổ chức và cá nhân một cách phổ biến.

Tình hình quốc tế: Những năm cuối của thời kỳ khủng hoảng giá hàng hóa (1980-2000 và hơn một năm nay sau khủng hoảng tài chính và suy thoái toàn cầu) cũng đã ảnh hưởng đến vàng, giá vàng đã tăng vượt mức giao dịch kỷ lục gần như thành một xu hướng trong vòng 20 năm nay. Thực tế này dẫn đến hậu quả là cứ mỗi khi tiền giấy bị đe dọa giảm sức mua thì các tổ chức và cá nhân lại sử dụng vàng để giữ giá trị tài sản tài chính của họ. Dẫu vậy, không có nghĩa là thế giới có thể quay trở lại bản vị vàng, vì đào đâu ra vàng vật chất so với tổng giá trị hàng hoá khổng lồ của hành tinh này. Trên thực tế, ngày nay khi vàng càng đắt đỏ thì chế độ bản vị vàng càng khó thực hiện. Lý do khiến lựa chọn này không được thực hiện cũng là lý do mà hệ thống bản vị vàng sụp đổ: tỉ lệ chuyển đổi cố định do chính phủ định ra không có mối liên hệ hữu

...Cùng với chống ngoại tệ hoá (thường gọi chung là đô la hoá), cần phải kiên quyết chống vàng hoá phương tiện thanh toán...

cơ nào giữa cung và cầu về vàng và cung và cầu về hàng hóa. Trong thực tiễn ta có thể thấy vàng hiện tại không được phân phối theo sức mạnh kinh tế giữa các quốc gia. Ví dụ như Nhật Bản là một trong những nền kinh tế lớn và mạnh nhất thế giới, lại có dự trữ vàng ít hơn rất nhiều so với cần thiết để hỗ trợ nền kinh tế này (3,1% dự trữ ngoại hối, xem bảng dưới). Ngược lại, mặc dù đứng ở thứ hạng cao trong bảng thống kê lượng vàng dự trữ của top 20 quốc gia có lượng dự trữ vàng lớn nhất thế giới, nhưng các nước như Đức, Italia, Pháp, Thụy Sĩ... không ảnh hưởng tới thị trường vàng nhiều như Mỹ, Trung Quốc, Ấn Độ và Nga. Những thông tin về động thái mua vào hay bán ra từ 4 quốc gia này luôn tác động làm thay đổi xu hướng giá của vàng. Thời gian này, 4 nước đồng loạt tăng mạnh mua vào, làm cho giá vàng đang tăng. Những ngày gần đây, khi vấn đề khủng hoảng nợ công có nguy cơ lan tràn khắp châu Âu, xu hướng bán nợ công cho tư nhân... đã làm cho giá vàng liên tục thiết lập các kỷ lục mới sau ngưỡng 1.550 USD/ounce. Tình hình này sẽ còn xấu hơn! Tại bang Utah của Mỹ, do đồng USD liên tục mất giá nên vào tháng 6/2011 vừa qua đã xuất hiện một nhà thầu mang tên Craig Franco đã được phép thành lập kho quản lý vàng - bạc, giúp người dân đem tiền USD kim loại bằng vàng hoặc bạc thật đến gửi và nhận lại bằng thẻ ghi nợ theo giá thị trường thời điểm gửi vàng/bạc để có thể mua sắm, thanh toán các khoản chi tiêu bình thường bằng thẻ ghi nợ này.

Tại 12/50 bang khác của Mỹ cũng đang soạn dự thảo luật "bắt buộc" bang Utah để tổ thái độ phản đối đ u ơ n g k i m

Tổng thống Barack Obama có những biện pháp tài chính tiêu cực khiến USD mất giá, trong đó có việc FED liên tục in, "bơm" thêm một lượng tiền lớn ra thị trường không dựa trên một nguồn tài sản cụ thể nào. Tuy chưa phải là luật chính thức và trên thực tế vàng vẫn bị cấm sử dụng để thanh toán hàng hoá, dịch vụ như tiền ở hầu hết các quốc gia sau năm 1971 là thời điểm sụp đổ chế độ bản vị vàng, song với tư cách là tài sản tài chính có tính thanh khoản cao, vàng luôn luôn có một quyền năng tự nó rất mạnh để thách thức các cỗ máy bơm tiền một cách thiếu căn cứ.

Theo *InfoTV*: trong tháng 5/2011, nhu cầu vàng của Ấn Độ tăng 25% khiến giá trị nhập khẩu tăng 500% so với tháng trước và tăng 222% so với cùng kỳ năm ngoái, làm cho giá trị nhập khẩu vàng tại nước tiêu dùng vàng lớn nhất thế giới này tăng lên mức kỷ lục: 8,96 tỷ USD.

Trung Quốc cũng tăng cường nhập khẩu vàng, trong 2 tháng đầu năm 2011, nhập khẩu vàng của Trung Quốc đạt 200 tấn, bằng 2/3 lượng vàng nhập trong cả năm 2010. Hội đồng vàng thế giới nhận định đầu tư vàng của Trung Quốc có thể tăng 40 - 50% trong năm nay. Tiêu thụ vàng tại Trung Quốc và Ấn Độ chiếm tới 40% tổng cầu thế giới.

Trong tháng 3, Ngân hàng trung ương Nga mua thêm 11,8 tấn vàng, đưa tổng lượng vàng dự trữ lên 811,1 tấn vào 31/3/2011.

Cũng theo nguồn *InfoTV*, Top 20 quốc gia có dự trữ vàng lớn nhất thế giới tính đến tháng 6/2011 như sau:

1. **Mỹ**: Tổng lượng vàng dự trữ: 8.133,5 tấn chiếm 74,8% tổng dự trữ ngoại hối.
2. **Đức**: Tổng lượng vàng dự trữ: 3.401,0 tấn, chiếm 70,8% tổng dự trữ ngoại hối.
3. **Italy**: Tổng lượng vàng dự trữ: 2.451,8 tấn, chiếm 69% tổng dự trữ ngoại hối.
4. **Pháp**: Tổng lượng vàng dự trữ: 2.435,4 tấn, chiếm 65,9% tổng dự trữ ngoại hối.
5. **Trung Quốc**: Tổng lượng vàng dự trữ: 1.054,1 tấn, chiếm 1,6% tổng dự trữ ngoại hối.
6. **Thụy Sĩ**: Tổng lượng vàng dự trữ: 1.040,1 tấn, chiếm 16,3% tổng dự trữ ngoại hối.
7. **Nga**: Tổng lượng vàng dự trữ: 792,3 tấn, chiếm 7,3% tổng dự trữ ngoại hối.
8. **Nhật Bản**: Tổng lượng vàng dự trữ: 765,2 tấn, chiếm 3,1% tổng dự trữ ngoại hối.
9. **Hà Lan**: Tổng lượng vàng dự trữ: 612,5 tấn, chiếm 58,5% tổng dự trữ ngoại hối.
10. **Ấn Độ**: Tổng lượng vàng dự trữ: 557,7 tấn, chiếm 8,3% tổng dự trữ ngoại hối.
11. **Đài Loan**: Tổng lượng vàng dự trữ: 423,6

tấn, chiếm 4,7% tổng dự trữ ngoại hối.

12. Bồ Đào Nha: Tổng lượng vàng dự trữ: 382,5 tấn, chiếm 82% tổng dự trữ ngoại hối.

13. Venezuela: Tổng lượng vàng dự trữ: 365,8 tấn, chiếm 54% tổng dự trữ ngoại hối.

14. Saudi Arabia: Tổng lượng vàng dự trữ: 322,9 tấn, chiếm 3% tổng dự trữ ngoại hối.

15. Anh: Tổng lượng vàng dự trữ: 310,3 tấn, chiếm 16% tổng dự trữ ngoại hối.

16. Li Băng: Tổng lượng vàng dự trữ: 286,8 tấn, chiếm 29% tổng dự trữ ngoại hối.

17. Tây Ban Nha: Tổng lượng vàng dự trữ: 281,6 tấn, chiếm 39,2% tổng dự trữ ngoại hối.

18. Australia: Tổng lượng vàng dự trữ: 280 tấn, chiếm 55,4% tổng dự trữ ngoại hối.

19. Bỉ: Tổng lượng vàng dự trữ: 227,5 tấn, chiếm 37,4% tổng dự trữ ngoại hối.

20. Algeria: Tổng lượng vàng dự trữ: 173,6 tấn, chiếm 4,3% tổng dự trữ ngoại hối.

Tình hình trong nước. Giá vàng trong nước luôn phụ thuộc giá vàng thế giới tính bằng ngoại tệ và phụ thuộc vào tỷ giá tính bằng bản tệ. Từ đầu năm đến nay, xu hướng chung là giá vàng thế giới tăng mạnh hơn giá trong nước chủ yếu do tỷ giá trong nước khá ổn định. Theo số liệu của Tổng cục Thống kê, kim ngạch xuất khẩu đá quý, kim loại quý và sản phẩm vàng chế tác tháng 6 đạt trên 12 tấn, đạt 630 triệu USD, nâng tổng kim ngạch xuất khẩu vàng từ đầu năm lên 1,027 tỷ USD. Từ 1/1/2011, các sản phẩm kim hoàn, kỹ nghệ có hàm lượng vàng trên 99% đều bị đánh thuế xuất khẩu 10% thay vì mức 0% như trước. Vì vậy, đa số là nữ trang hàm lượng vàng dưới 99%. Tính chung từ đầu năm đến 15/6, khoảng 20 tấn nữ trang dạng hàm lượng vàng dưới 99% đã được xuất đi. Tuy nhiên, tình hình sẽ đảo chiều khi các đơn vị kinh doanh chạy đua hút vàng để xuất khẩu cộng với vàng thế giới tăng, giá vàng trong nước sẽ tiếp tục tăng. Hiện giá vàng trong nước đã đuổi kịp và vượt tốc độ tăng của giá vàng thế giới, làm cho đơn giá thực đã cao hơn giá thế giới

Hiện giá vàng trong nước đã đuổi kịp và vượt tốc độ tăng của giá vàng thế giới

ngay khi tỷ giá vẫn chưa tác động vào giá vàng. Giá vàng hôm 13/7/2011 đã phá kỷ lục 38,5 triệu đồng được lập vào ngày 19/2. Sáng ngày 13/7/2011, tại TP HCM, vàng được mua bán phổ biến ở 38,54-38,60 triệu đồng/lượng, tăng 340.000 đồng so với hôm trước. Trong khi đó ở Hà Nội, chiều thu gom cao hơn 200.000 đồng, ở 38,62 triệu đồng/lượng. Tới đây có thể là xu hướng nhập vàng vào, sẽ gây sức ép tỷ giá và cân cân thanh toán. Tuy vậy, tôi cho rằng trong quan điểm quản lý cũng không nên huyền bí hoá kim loại quý này. Chỉ nên coi vàng là một loại hàng hoá có nhiều phẩm chất là tài sản tài chính của xã hội. Sự lên xuống của giá vàng luôn luôn cùng lúc chịu 2 nhóm nhân tố tác động chính, đó là quan hệ giữa nguồn cung của chính nó với cầu của xã hội về vàng và hai là do chính nhân tố huyền bí hoá vai trò của vàng mà làm cho ngay cả giá vàng cũng bị đẩy lên một cách vô tình hoặc hữu ý ngoài nhân tố nội tại về cung cầu của chính nó. Thời gian gần đây, sản lượng vàng của các tập đoàn khai thác mỏ vàng lớn nhất thế giới ở 4 quốc gia là: Nam Phi, Australia, miền Tây nước Mỹ và Trung Quốc đang giảm xuống. Trong khi đó, các ngân hàng trung ương, các quỹ lương hưu và các nhà đầu tư cá nhân đang tìm đến vàng ngày càng có chiều hướng gia tăng. Nhưng động thái giá vàng tăng thời gian này vẫn là do niềm tin vào đồng tiền giảm

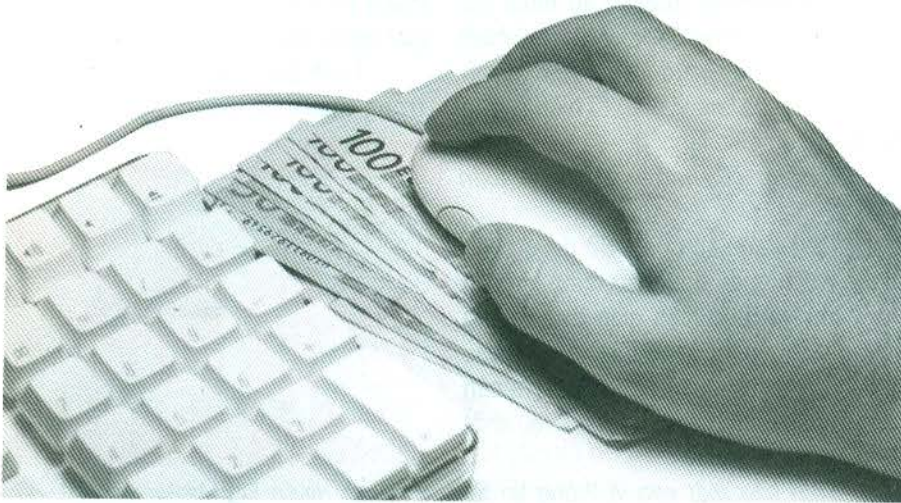
hơn là do giá trị thực của vàng tăng.

Vậy giải pháp nào cho việc quản lý vàng ở nước ta? Trước hết, cần thấy rằng nước ta là một quốc gia rất nghèo tài nguyên vàng. Là nước có lịch sử nhập, chứ không phải là xuất vàng, vì vậy, về quan điểm chính sách, Chính phủ nên cho mở rộng diện phải nộp thuế xuất khẩu vàng các loại, không phân biệt vàng nữ trang hay vàng thỏi, vừa để tăng thu cho NSNN, vừa tạo bình đẳng và vừa khống chế và không khuyến khích việc xuất vàng từ một quốc gia hầu như không có công nghiệp khai thác hay mỏ vàng ở qui mô đáng kể như nước ta.

Hai là, cùng với chống ngoại tệ hoá (thường gọi chung là đô la hoá), cần phải kiên quyết chống vàng hoá phương tiện thanh toán. Nghĩa là không đa dạng hoá, không huyền bí hoá các công dụng của vàng trong lĩnh vực tài chính - tiền tệ. Trước sau chỉ coi vàng như một hàng hoá được rộng rãi giao lưu bình thường theo luật pháp. Nhà nước cần có chính sách tuyệt đối không cho phép huy động hay cho vay vàng như một loại nghiệp vụ tín dụng trong các định chế tài chính nói chung và NHTM nói riêng. Cấm không sử dụng vàng làm phương tiện thanh toán hàng hoá, dịch vụ nội địa như tiền.

Ba là, do tính chất dễ dát mỏng hay dễ nung chảy đúc thành miếng, thành

(Xem tiếp trang 30)

nhien, bản thân Paypal và hình thức hoạt động của loại hình kinh doanh này vẫn đang vấp phải những ý kiến trái chiều từ các nhà quản lý và giới ngân hàng ở các quốc gia khác, đặc biệt trong vấn đề rủi ro trong chuyển tiền cho các giao dịch bất hợp pháp xuyên quốc gia, mà hiện nay vẫn chưa có giải pháp triệt để.

Tại thị trường Việt Nam, một số broker hiện đang cung cấp dịch vụ làm trung gian hỗ trợ thanh toán, mô hình hoạt động tương tự Paypal, thiết lập các cổng thanh toán trực tuyến kết nối khách hàng, ngân hàng và các đơn vị cung ứng hàng hóa dịch vụ. Hiện nay, hoạt động của các công ty cung cấp dịch vụ thanh toán trung gian như vậy đều dựa vào giấy phép hoạt động do Ngân hàng Nhà nước (NHNN) cấp đối với từng trường hợp cụ thể mà chưa có luật quy định chung nào. (Ví dụ,

ngày 18/2/2009, NHNN đã có Quyết định số 288/QĐ-NHNN cho phép Công ty CP Dịch vụ Trực tuyến Cộng đồng Việt – VietUnion thực hiện thí điểm ứng dụng phương tiện thanh toán Ví điện tử Payoo). Bởi vậy, rõ ràng tại thời điểm luật điều chỉnh chưa chặt chẽ, các đối tượng broker đang có cơ hội rất lớn để cạnh tranh với ngân hàng trong mảng thị trường P2P.

Hướng giải pháp từ phía cơ sở pháp lý

Do đây là một hoạt động kinh doanh mới liên quan đến lĩnh vực tài chính ngân hàng vốn rất nhạy cảm, yêu cầu cao về hạ tầng kỹ thuật, bảo mật và quản lý rủi ro, nên việc xây dựng và ban hành các văn bản pháp luật điều chỉnh hoạt động của đối tượng kinh doanh là hết sức cần thiết, trong đó những nội dung sau cần được làm rõ:

- Làm rõ hoạt động cung cấp dịch vụ

trung gian hỗ trợ thanh toán có thuộc phạm vi hoạt động ngân hàng theo quy định tại Luật các tổ chức tín dụng hay không, và nếu có thì các đơn vị cung cấp dịch vụ này có thuộc đối tượng điều chỉnh của Luật các tổ chức tín dụng hay không;

- Quy định các đối tượng nào được phép cung ứng dịch vụ;

- Phạm vi hoạt động cung cấp dịch vụ;

- Quy định về tiêu chuẩn tham gia cung cấp dịch vụ, bao gồm các yêu cầu về cơ sở hạ tầng kỹ thuật, công nghệ, an toàn bảo mật, năng lực kiểm soát các quy trình thanh toán, quản lý rủi ro.

Nếu làm được điều này, lợi ích đem lại cho nền kinh tế nói chung và ngân hàng thương mại nói riêng, đó là (i) kiểm soát chặt chẽ để hạn chế rủi ro trong mảng thị trường mới của hoạt động thanh toán; (ii) tạo sân chơi công bằng hơn cho ngân hàng thương mại trong thị trường thanh toán, thúc đẩy cạnh tranh lành mạnh; (iii) bảo vệ quyền lợi và làm tăng lòng tin người tiêu dùng khi tham gia sử dụng những dịch vụ thanh toán không dùng tiền mặt■

Chú thích

- 1 Palaka, D., Daras, P., Petridis, K. and Strintzis, M.G., 2004. A novel peer-to-peer payment system <http://www.itl.gr/~kosmas/publications/icete04.pdf>
- 2 <http://www.nxtbook.com/nxtbook/sb/abbj0310/index.php?startid=28>
- 3 <http://paymentsviews.com/2009/03/11/ebay-analyst-day-paypal-world-domination/>
- 4 <http://www.law.unc.edu/documents/journals/articles/289.pdf>

Vàng... (Tiếp theo trang 17)

thỏi...nên Nhà nước phải qui định tiêu chuẩn quốc gia đồng thời phù hợp tiêu chuẩn quốc tế về vàng thỏi gồm: khối lượng, hình thức, kích cỡ, logo, tỷ trọng nguyên chất (không thấp hơn 99,5% vàng nguyên chất) để cấp phép và kiểm soát chặt chẽ việc đúc vàng đúng các thông số kỹ thuật theo tiêu chuẩn. Không nên hạn chế đối tượng kinh doanh vàng, nhưng cần hạn chế và kiểm soát thật nghiêm ngặt đơn vị được phép đúc vàng thỏi tiêu chuẩn. Không chấp nhận bất kỳ

loại vàng thỏi nào được phép bán trên thị trường ngoài các nhãn thỏi vàng đã được NHNN phê chuẩn, cấp phép sản xuất từng thời kỳ. Khối lượng vàng thỏi tiêu chuẩn cần sớm thu gọn lại, chỉ nên gồm các loại có trọng lượng từ 01 kg đến 10 kg (giống Mỹ) và khuyến khích sản xuất loại có trọng lượng cao.

Bốn là, rất cần mở sàn vàng tạo ra chợ giao dịch tập trung cho các nhà kinh doanh vàng mang nhiều quốc tịch khác nhau tự do tham gia buôn bán và làm nghĩa vụ sòng phẳng với Nhà nước. Khuyến khích và kiểm soát tỷ trọng vàng vật chất cao trong tổng giá trị giao

dịch vàng trên sàn. Từng bước cho phát triển các loại giao dịch phái-sinh gắn liền với sàn giao dịch vàng. Sàn vàng phải do NHTW quản lý.

Theo quan điểm của tác giả thì chính sách quan trọng nhất để quản lý vàng là chống vàng hoá phương tiện thanh toán cùng với chống đô la hoá. Chuẩn hoá vàng thỏi, mở sàn chính thức và cho kinh doanh vàng nhưng Nhà nước phải kiểm soát chặt chẽ thị trường vàng thông qua qui chế Sàn vàng, chuẩn vàng thỏi, chất lượng vàng hàng hoá khác và chính sách thuế bình đẳng, công khai minh bạch■